

Examen VWO

2011

tijdvak 2
dinsdag 21 juni
13.30 - 16.30 uur

Nederlands

tevens oud programma

Nederlands

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 19 vragen en een samenvattingsopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 45 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Geef niet meer antwoorden (zinnen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.

Als er bijvoorbeeld één zin wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één zin, wordt alleen de eerste zin in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1 Red de ambtenaar!

“Desondanks zijn de meeste politieke partijen erop uit het ambtenarenbestand van provincies, waterschappen en landelijke overheden drastisch in te perken.”
(regels 34-38)

- 2p 1 Welke twee opvattingen liggen daar, gelet op alinea 1 en 2, aan ten grondslag?
- 1p 2 Welke van onderstaande beweringen is logisch gezien in overeenstemming met de inhoud van alinea 2?
In andere landen is de bureaucratie gemeten in aantallen ambtenaren veel groter dan in Nederland,
- A waardoor er in Nederland merkbaar minder problemen met het functioneren van de overheid zijn.
 - B waardoor het bijzonder is dat burgers hier zo'n negatief beeld van ambtenaren hebben gekregen.
 - C waarmee de noodzaak het aantal ambtenaren te beperken enigszins gerelativeerd mag worden.
 - D waaruit blijkt dat de noodzaak het aantal ambtenaren in andere landen te beperken veel groter is.

De tekst 'Red de ambtenaar!' kan in kleinere teksteenheden verdeeld worden, bijvoorbeeld als volgt:

deel 1: alinea 1 tot en met 3

deel 2: alinea 4 tot en met 6

deel 3: alinea 7 tot en met 9

deel 4: alinea 10 en 11.

Boven deze tekstdelen kunnen 'tussenkopjes' geplaatst worden, die de inhoud van het betreffende tekstdeel samenvatten.

- 1p 3 Welk tussenkopje past het beste boven deel 1, alinea 1 tot en met 3?
- A Cijfers ambtenarij in internationaal perspectief
 - B Feiten en beeldvorming rond de ambtenaar
 - C Literaire opvattingen over overheidsdiensten
 - D Ontstaansgeschiedenis nutteloze ambtenarij
- 1p 4 Welk tussenkopje past het best boven deel 2, alinea 4 tot en met 6?
- A Afhankelijkheid positie ambtenaar van wisselende rol overheid
 - B Ambtenarenapparaat in relatie tot toenemende politieke bemoeizucht
 - C Groeiende morele druk op ambtenaren binnen welvaartsstaat
 - D Slinkend economisch belang van ambtenaren op de vrije markt
- 1p 5 Welk tussenkopje past het beste boven deel 3, alinea 7 tot en met 9?
- A Aanzwellende discrepantie tussen hogere en lagere ambtenaren
 - B Groeiende onkunde van politici aangaande de publieke zaak
 - C Precieze verkenning maatschappelijke nuttelosheid ambtenaar
 - D Uiteenlopende en tegengestelde strategieën ambtenaren en politici

- 1p **6** Welk tussenkopje past het beste boven deel 4, alinea 10 en 11?
- A Brede voortschrijdende verloedering van politieke betrokkenheid
 - B Gewenste strategie ten aanzien van verbeterde inzet overheidsdienaren
 - C Noodzakelijke prikkels ter stimulering van kenniseconomie
 - D Verdringing langetermijnvisie door veranderingen in communicatie overheid
- 1p **7** Welke verklaring voor het ontstaan van de huidige negatieve oordelen bij politiek en burger over het ontstaan van ambtenaren is, blijkens de tekst 'Red de ambtenaar!', het meest aannemelijk?
- A de kwaadwillige schets van de ambtenaar in economische theorieën
 - B de niet-aflatende ridiculisering van de ambtenaar in moppen en literatuur
 - C de onduidelijkheid van de ambtelijke taak en de bureaucrativering eromheen
 - D de tekorten en mankementen van de gestaag uitdijende verzorgingsstaat
- 1p **8** Hoe kan het verband tussen de alinea's 4 tot en met 6 het beste worden getypeerd?
- A als een chronologisch verband
 - B als een tegenstellend verband
 - C als een verband van argument en tegenargument
 - D als een verband van oorzaak en gevolg

- 4p **9** Analyseer de redenering in alinea 7. Doe dat door onderstaand schema over te nemen en in te vullen:

Stelling:
Argument 1 bij de stelling:
Argument 2 bij de stelling:
Argument 3 bij de stelling:

Functies van afzonderlijke alinea's zijn te benoemen met begrippen als: conclusie, definitie, gevolg, hypothese, oplossing, samenvatting, stelling, tegenwerping, toegeving.

Ook de alinea's 7 tot en met 9 hebben binnen het geheel van de tekst een eigen functie.

- 1p **10** Welke functie heeft alinea 7 vooral? Kies voor het antwoord een van de bovengenoemde begrippen.
- 1p **11** Welke functie heeft alinea 8 vooral? Kies voor het antwoord een van de bovengenoemde begrippen.
- 1p **12** Welke functie heeft alinea 9 vooral? Kies voor het antwoord een van de bovengenoemde begrippen.

“Dit slaat als een boemerang terug op de politiek.” (regels 186-187).

- 1p **13** Welke van onderstaande zinnen geeft het meest nauwkeurig weer wat hiermee verwoord wordt?
- A** De ambtenaren verliezen hun vertrouwen in de politici, omdat die de kiezers van alles beloven, terwijl ze dat niet waar kunnen maken.
 - B** De ambtenaren verliezen hun vertrouwen in de politici, omdat die niet goed weten hoe de topambtenaren moeten worden aangestuurd.
 - C** De burgers verliezen hun vertrouwen in de politiek, omdat de politici de ambtenaren onjuist aansturen, waardoor die een slechte naam krijgen.
 - D** De burgers verliezen hun vertrouwen in de politiek, omdat politici er niet voor zorgen dat wat ze toezeggen te gaan doen, ook gebeurt.

In de tekst ‘Red de ambtenaar!’ wordt aandacht besteed aan het negatieve beeld van ambtenaren dat veel mensen hebben.

- 2p **14** Welke twee van onderstaande beweringen zijn in overeenstemming met de inhoud van de tekst?
- 1 Het is terecht dat burgers de ambtenaren verfoeien, omdat dat beeld gebaseerd is op hun ervaringen.
 - 2 Het negatieve beeld van ambtenaren hangt nauw samen met bepaalde economisch-maatschappelijke ontwikkelingen.
 - 3 Ambtenaren dienen het vooral zichzelf aan te rekenen dat bij veel mensen een negatief beeld van hun inspanningen is ontstaan.
 - 4 Het is, zo vinden veel burgers, de schuld van politici dat bij de burgers verkeerde opvattingen over de overheidsdienaren zijn ontstaan.
 - 5 Het negatieve beeld van de nutteloze ambtenaren is niet alleen in de literatuur te vinden, maar is wijdverbreid.
- 3p **15** Welk argumentatief bezwaar zou een kritische lezer kunnen inbrengen tegen de wijze waarop in de laatste twee alinea’s van de tekst ‘Red de ambtenaar!’ een beeld wordt geschetst van politici? Licht je antwoord toe.

- 1p **16** Hoe kan het schrijfdoel van de tekst 'Red de ambtenaar!' het beste getypeerd worden?
Het belangrijkste schrijfdoel van de tekst 'Red de ambtenaar!' is:
- A** de problemen te schetsen waarmee ambtenaren te maken krijgen door het negatieve beeld dat in de literatuur en in allerlei economische theorieën van hen gegeven wordt.
 - B** informatie te verstrekken over de problematische wijze waarop ambtenaren en politici samenwerken en oplossingen aan te dragen voor het geschetste probleem.
 - C** te betogen dat politici met meer visie te werk moeten gaan, wat tot gevolg zal hebben dat ambtenaren beter gaan functioneren, waardoor het aantal niet beperkt hoeft te worden.
 - D** uiteen te zetten hoe de huidige problemen met betrekking tot het functioneren van de ambtenaren zijn ontstaan en aan te geven waarom het aantal ambtenaren niet beperkt wordt.
 - E** vooroordelen ten aanzien van het belang van ambtenaren weg te nemen en het nut van deze functionarissen nader uiteen te zetten, zodat ze ook het respect krijgen dat ze verdienen.
- 1p **17** Hoe kan de stijl van 'Red de ambtenaar!' het treffendst getypeerd worden?
- A** als afstandelijk en emotioneel
 - B** als kritisch en licht ironisch
 - C** als onpersoonlijk en sarcastisch
 - D** als verbitterd en verwijtend
- 1p **18** Welke van onderstaande zinnen geeft het beste de hoofdgedachte van de tekst 'Red de ambtenaar!' weer?
- A** Ambtenaren verrichten beslist zinvol werk, maar zij kunnen hun taak nog beter vervullen als de politiek een duidelijke visie ontwikkelt voor de lange termijn.
 - B** Dat het aanzien van ambtenaren nooit een behoorlijk peil heeft bereikt, moet vooral worden toegeschreven aan bepaalde, inmiddels achterhaalde economische theorieën.
 - C** Het aanzien van ambtenaren moet met grote spoed worden opgevijseld: zij zijn het slachtoffer van politici die lijden aan een gebrek aan bestuurlijke wijsheid.
 - D** Zowel de hogere als de lagere ambtenaren dienen zich beter in te spannen voor de publieke zaak, zij lopen anders binnen de kortste keren nog verder achter bij innovaties.

tekstfragment 1

(1) Het is voorspelbaar dat wanneer de salarissen bij de overheid nog verder bij die in de particuliere sector gaan achterlopen, de overheid als werkgever haar aantrekkingskracht verliest. Dan kun je dus naar de beste mensen fluiten – nu al wordt elke bekwame belastinginspecteur door bedrijven weggekocht, omdat zo iemand natuurlijk ook het beste weet hoe je belastingen omzeilen kunt. Met gevolgen voor de financiële slagkracht van de overheid en de omvang van de schatkist, waaruit toch onze wegen, politie, scholen en ziekenhuizen moeten worden betaald.

(2) Dat gebrek aan deskundigheid bij de overheid is door de grote concurrentie nu al een probleem. Dat grote infrastructurele projecten als Betuwelijn en Noord-Zuidlijn, Rijksmuseum en straks het Nationaal Historisch Museum financieel steeds uit de klauwen lopen, komt mede daardoor.

(3) Om in het neoliberale klimaat maar aan de wensen van belastingvijandige partijen tegemoet te komen, heeft de overheid jarenlang alle eigen deskundigheid weg-bezuinigd. ‘Geoutsourced’ heet dat met een duur woord, dat inderdaad een dure praktijk blijkt, omdat het betekent dat de overheid als ons aller belangenbehartiger dus haar feitelijke controle over de eigen projecten verliest en machteloos is uitgeleverd aan een gehaaide aannemerswereld waar kartelvorming nog steeds schering en inslag is.

(4) Kortom: een goed functionerende overheid heeft goede ambtenaren nodig – en die kosten geld. Om zulke goede krachten te verwerven zal men werken voor de overheid financieel aantrekkelijker moeten maken. Dan kan langs twee wegen: ofwel door hogere lonen, die uit hogere belastingopbrengsten zullen moeten worden betaald. Ofwel werken elders minder aantrekkelijk maken, door te zorgen dat de lonen daar fors dalen.

(5) U mag kiezen – en als u niet wilt kiezen, en vooral lekker op ambtenaren wilt bezuinigen, moet u niet klagen als het straks bij de overheid nog veel vaker de verkeerde kant uitgaat, en goedkoop opnieuw duurkoop blijkt.

*naar: Thomas von der Dunk
uit: de Volkskrant, 5 juli 2010*

Zowel in de tekst ‘Red de ambtenaar!’ als in tekstfragment 1 wordt een oplossing gegeven voor matig functionerende overheidsdiensten.

2p **19** Welke oplossing stelt tekst 1 voor en welke oplossing stelt tekstfragment 1 voor?

Tekst 2 Pretpark Nederland

- 18p **20** Maak een goedlopende samenvatting in correct Nederlands van de tekst 'Pretpark Nederland' in maximaal **220** woorden. Zorg ervoor dat je samenvatting begrijpelijk is voor iemand die de oorspronkelijke tekst niet kent.

Uit je samenvatting moet duidelijk worden:

- welke bedenkelijke ontwikkeling in de openbare ruimte in Nederland gaande is en wat hiervan de oorzaak is;
- welke schijnbare tegenstrijdigheid zich daarbij voordoet;
- welke gevolgen er zijn voor het veiligheidsbeleid van bedrijven en voor individu en samenleving;
- welke kenmerken van de hedendaagse samenleving deze ontwikkeling steunen;
- welke aanbeveling wordt gedaan en welke redenering daaraan ten grondslag ligt.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.